

Barbara Kastelec

NEVIDNI SOPOTNIKI

24. 2.–10. 3. 2021

artKIT

Gramatika mikroorganizmov

Za Barbaro Kastelec (po)govor o življenju pomeni pogled pod drobnogled. Dobesedno. *Elaeomyxa ceifera*, *Badhamia utricularis*, *Trichia decipiens* niso le latinski izrazi za bakterije zemlje, temveč so nekateri izmed naslovov pričujočih del razstave *Nevidni sopotniki*. Nekaj tako samoumevnega in hkrati neopaznega umetnica razkriva skozi fantastičen svet mikroorganizmov ter s tem poudarja njihovo osrednjo vlogo v našem ekosistemu. S tem v mislih za trenutek skočimo v teoretično »črvino« Donna Haraway, ki se ji namesto pojma humanistike zdi bolj ustrezen pojem humusa. Da, humusa kot vrhnje plasti tal, ki vsebuje veliko razkrojenih organskih snovi. Zastavljajoč vprašanja »Kaj se zgodi, ko najboljše biologije 21. stoletja ne morejo opravljati svojega dela z zamejenimi posamezniki in konteksti; ko organizmi in okolja ali geni in tisto, kar ti potrebujejo, ne podpirajo več prekipevajočega bogastva bioloških vednosti, če ga sploh kdaj so? Kaj se zgodi, ko se organizmov in okolja komaj spomnimo iz enakih razlogov, zaradi katerih celo ljudje, zavezani Zahodu, samih sebe ne morejo več razumeti kot posameznikov in družb posameznikov v izključno človeški zgodovini?«¹, Donna Haraway zanika ustreznost razumevanja današnjega časa kot Antropocena in izpostavlja pomembnost znanja ne-človeških bitij. Barbara Kastelec s svojim uprizarjanjem življenja antropocentrično perspektivo daje tudi v drugi plan premišljajoč »o prihodnosti bitij in obstoju našega planeta, ki ga morda prav zaradi hitrega tehnološkega razvoja, znanstvenih eksperimentov in genetskih modifikacij pestijo hude ekološke težave.«²

V svojem delu izhaja iz bioloških, fizioloških, ekoloških, antropoloških, filozofskih in likovnih lastnosti mikroorganizmov in pri tem pogosto sodeluje z znanstveniki. Povezava s področjem znanosti je poleg latinskega poimenovanja razvidna tudi v prevzemu mikroskopskih fotografij ali v okroglih formatih njenih slik. Ko prevzema oblike z mikroskopskih fotografij, se umetnica osredotoča na barvito odslikavo posameznih majhnih delcev, ki so v originalu brezbarvni oziroma črno-beli. Okrogli formati pa asociirajo na petrijevke, ki se ponavadi uporabljajo za gojenje bakterij. Umetnica še bolj poudarja ta format v videu *Čopičaste plesni*, ki je nastal leta 2019, ko je bila na umetniški rezidenci La Cité internationale des arts v Parizu. V videu sta sopostavljeni dve petrijevki s podobama penicilinskih gob, vzetih s francoskega sira. Ena v črno-beli, kot je v originalu, druga pa v umetničini barvni verziji. Video prinaša gibanje in hkrati poudarja ritem mikro življenja. Cikel *Življenje* prinaša različna stanja mikroorganizmov, od spečih oblik spor do okroglih, paličnih in spiralnih oblik. Umetnica se pri tem osredotoča na uprizarjanje kvasovk, različnih plesni in gliv ter raziskuje t. i. farmakon oz. fenomen, da določeni mikroorganizmi bogatijo vsakdanje življenje, drugi pa ga razkrajajo. Cikel se formalno in vsebinsko navezuje na prejšnje cikle,

¹ Haraway, Donna (2016). Tentacular Thinking: Anthropocene, Capitalocene, Chthulucene. E-flux Journal #75 – September 2016. <https://www.e-flux.com/journal/75/67125/tentacular-thinking-anthropocene-capitalocene-chthulucene/>, 12. 2. 2021.

² Kastelec, Barbara (2021). O praksi. <https://www.barbarakastelec.com/o-praksi>, 12. 2. 2021.

posebej pa na cikel slik z naslovom *Rastlinske celice*, ki je začel nastajati leta 2018, v katerem tudi upodablja rastline, ki po eni plati zdravijo, po drugi hranijo, po tretji pa ogrožajo.

Umetnica vseskozi ostaja zvesta originalni formi mikroorganizmov, ozadje pa prepušča lastni domišljiji in išče morfološke vzporednice, ki bi jih bilo mogoče zaslediti v vesolju. S tovrstnim prevajanjem v slikarski jezik, Barbara Kastelec prepleta mikrozomos, iz katerega izhaja, in makrokozmos, ki si ga domišlja. Preplet mikro- in makrokozmosa postaja bolj očiten, ko mu lahko vizualno sledimo in prav to nam omogoča razvoj izboljšanja ločljivosti mikro in makro slike (mikroskop/teleskop). En izmed številnih primerov, ki to slikovito ponazarja, je video *Powers of Ten* (1979),³ avtorjev Charlesa in Raya Eamesa, v katerem sledimo kameri od človeka do vesolja in nazaj ter še naprej do atoma. Čeprav umetnica tovrstnega dosega sodobnih tehnologij v svojem delu ne izpostavlja, njeno delo vseeno temelji na približevanju in povečavi posnetih mikroorganizmov, ki so nam vidni skozi elektronski mikroskop. Podobno kot Charles in Ray Eames umetnica skozi slikarski medij enači oz. povezuje mikrodolge z vesoljskimi krajinami. Kot pravi sama, pri slikarskem ustvarjanju išče »prapočelo, morda celo z iskanjem božjega oz. božanskega znotraj banalne stvarnosti, ki nas obdaja. Zdi se, kot da skupaj z iskanjem izvora rastlin, živali in drugih bitij, ki z mano sobivajo, nenehno iščem svoj lastni izvor, ki ga bodisi s tehnično natančnostjo po detektivsko seciram bodisi mu puščam, da me v obliki numinoznega in sublimnega preplavi skozi simboliko rastlin, hranjenja ter krčevite prepletenosti Erosa in Thanatosa.«⁴

Razstava *Nevidni sopotniki* prinaša nabor del, ki poudarjajo cikličnost ne pa tudi linearnosti življenja ter nakazuje na oblike, ki nastajajo. V tem smislu Barbara Kastelec opazuje oblike, ki nastajajo in jih prevaja v slikarski medij, ki omogoča prav nastajanje novih form. Ko je Paul Klee na začetku dvajsetega stoletja premišljal o umetniškem opazovanju narave, je med ostalim zapisal: »Študent skozi izkušnje, ki jih je pridobil na različne načine in jih prevedel v delo, pokaže napredek svojega dialoga z naravnim objektom. Njegova rast v viziji in kontemplaciji narave mu omogoča, da se povzpne k metafizičnemu pogledu na svet in oblikuje proste abstraktne strukture, ki presegajo shematične namene in dosežejo novo naravnost, naravnost dela.«⁵ Podobno kot Barbara Kastelec spremlja življenje mikroorganizmov in išče sistem njihovih medsebojnih odnosov, hkrati ustvarja nove slikarske mikro- in makrokozmore. Prav ti slikarski svetovi neobremenjene gledalce seznanijo z bitji iz prsti, ki jih prepoznajo le radovedni in pozorni. Po drugi strani, posebej zaradi velikih dimenzij, gre predvsem za slikarske svetove, kjer domišljija ustvarja smeri gibanja in je nevednost dobrodošla.

- Irena Borić

BIOGRAFIJA

Spletna stran:

Barbara Kastelec (1976) je leta 2001 diplomirala iz slikarstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani pri prof. Emeriku Bernardu in doc. dr. Nadji Zgonik. Na isti fakulteti je leta 2004 pod mentorstvom prof. Gustava Gnamuša in dr. Aleša Erjavca magistrirala iz slikarstva. Od leta 2006 ima status samostojne kulturne delavke. Poleg samostojne prakse od leta 2005 deluje kot voditeljica slikarskih tečajev za otroke, mladostnike in odrasle. Od leta 1997 razstavlja tako po Sloveniji, kot tudi v tujini. Njena umetniška produkcija vključuje področja slikarstva, ilustracije in videa.

Barbara Kastelec
NEVIDNI SOPOTNIKI
24. 2.–10. 3. 2021

artKIT, Glavni trg 14, Maribor
Odrto od ponedeljka do petka, od 16. do 20. ure, v soboto od 10. do 14. ure.

³ Powers of Ten and the Relative Size of Things in the Universe. <https://www.eamesoffice.com/the-work/powers-of-ten/>, 12. 2. 2021.

⁴ Kastelec, Barbara (2021). O praksi. <https://www.barbarakastelec.com/o-praksi>, 12. 2. 2021.

⁵ Klee, Paul (1923). Ways to Study Nature. Obelisk. <https://arthistoryproject.com/artists/paul-klee/ways-to-study-nature/>, 12. 2. 2021.